

A KRITIKUS HALÁLA

A kritikust, amíg élt, igen sokan utálták. Ami nem is csuda, hiszen ki szereti a kritikusokat? – A kritikus nem is ember, véli a szakma. Aki meg szóba áll vele, az az emberi faj árulója. Hiába állt ki a kritikus a kaposvári színház vagy a Katona mellett, egy rokonszenvező gesztusra sem igen tellett tőlük, nehogy azt higgyék róluk, hogy ők a kritikus bérencei lennének.

A szakma nagy többsége, a tehetségtelenek meg a közepszerűek még némi joggal is utálták a kritikust, hiszen ő sem lelkesedett értük-róluk alkotott véleményét nem is rejtette véka alá. mindig megírta a vacakról, hogy vacak. S ami végképp felháborító, nem tévedett ítéleteiben. Amit a maga mércéje szerint jónak ítélt, az tényleg jó volt, legalább is azon az esztétikai rendszeren belül. Ha a színész hatot szaltózva repült be a színpadra, ami – valljuk be – nem akármilyen sportteljesítmény volt, ő akkor is morgott, és közölte, a színész ezekkel a mutatványaival lépjen fel a Fővárosi Nagycirkuszban, és ne a *Három nővér*-ben kérkedjen velük.

Kritikusunk dicsért is, amikor volt mit, csak éppen a dicsértek úgy vélték, nem mond róluk elég jót. Meg képes volt öt szóval többet írni a riválisáról, arról az ócska ribancról, aki jobban tenné, ha a Rákóczi téren strichelne, ahelyett, hogy itt riszálná magát.

Ellenpéldaként MGP-t emlegették, aki jópofa, mulatságos csávó volt, aki azt írta, amit elvártak tőle. Más kérdés, hogy nehezen lehetett tudni, hogy ki mit vár tőle. (Hogy még besúgóként is működött, az halála előtt derült ki róla.)

A hatalom sem kedvelte a kritikust. Igaz, az ellen-szenv kölcsönös volt. A kritikus folyamatosan tilta-

kozott ellene, hogy a hatalom beavatkozzék a színházak szakmai belügyeibe, amit kritikusunk mérhetetlenül károsnak tartott, a hatalom meg éppen ezt akarta. Nehezíti a helyzetet, hogy színházaink többsége, kellő guba ellenében boldogan teljesíti a többség kéréseit. Pláne, azok a vezetők, akiket nem fűtenek komolyan vehető művészi ambíciók. Így aztán ketté is szakadt a színházak mezőnye egy kisebbségre (ide tartozik jelenleg a kőszínházak közül a Katona a Víg, az Örkény, a Radnóti és olyan független társulatok, mint Pintér Béla együttese.) A nagy többség a többiek, ahol a dilettantizmus, a hülyeség az úr. Vidnyánszky Nemzetije bonyolultabb képlet, de kritikusunk haláláig vallotta, hogy itt legfeljebb az történik, hogy az elkurvult álművészetéről megpróbálják elhitetni, hogy valódi művészet.

Kritikusunk azt is tudta, hogy a tehetség, az igazi művészet szükségszerűen mindig kisebbségben van, és lesz. De azt is tudta, hogy csak ez a kisebbség számít. Főleg hosszabb távon.

Kritikusunk – ő volt a Koltai – váratlanul meghalt. Ez szomorú, nagyon szomorú.

De vigasztaljon bennünket az a tudat, hogy kritikus mindig volt, van és lesz.

Mihályi Gábor (1923): irodalomtörténész, színikritikus. Harminc éven át a *Nagyvilág* rovatvezetője, majd a *Magyar Lettre International*, később pedig az *Európai Kulturális Füzetek* főszerkesztője. Főbb művei: *Az életkudarok írója, Roger Martin du Gard élete és művei*, 1981. *A Kaposvár-jelenség*, 1984. *Két apa közt. A magyar baloldal tragédiája*, 2012.